

Соболь Ігор Ігорович,
магістр кафедри державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, керівник Дарницької громадської приймальні Об'єднання "САМОПОМІЧ".

Соболь Ігорь Игоревич,
магістр кафедри государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, руководитель Дарницкой общественной приемной Объединения "САМОПОМОЩЬ".

Igor Igorevich Sobol, *master of the Department of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Head of the public reception Darnyts'koi Association "SAMOPOMICH".*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено сучасні проблеми правового регулювання транскордонного співробітництва територіальних громад в Україні. Проаналізовані стан та динаміка євроінтеграційних процесів, визначені джерела, що регулюють правове поле, та висвітлені проблеми інституційного забезпечення транскордонного співробітництва.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, правове регулювання, територіальні громади, євроінтеграція.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН В УКРАИНЕ

Аннотация. Исследованы современные проблемы правового регулирования трансграничного сотрудничества территориальных общин в Украине. Проанализированы состояние и динамика евроинтеграционных процессов,

определены источники, регулирующие правовое поле, и освещены проблемы институционального обеспечения трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, правовое регулирование, территориальные общины, евроинтеграция.

LEGAL ADJUSTING OF TRANSFRONTAL COLLABORATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES IS IN UKRAINE

Abstract. In the article the modern problems of the legal adjusting of transfrontal collaboration of territorial communities are investigated in Ukraine. The state and dynamics of eurointegration processes are analysed, sources are certain regulative the legal field and the problems of the institutional providing of transfrontal collaboration are lighted up.

Keywords: transfrontal collaboration, legal adjusting, territorial communities, eurointegration.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку людського суспільства дедалі вагомішою стає самоорганізація спільнот, використання у цьому процесі різних форм і методів, механізмів і підходів для пом'якшення глобальних викликів в умовах значних корективів і змін в геополітичному просторі, особливо після “великого” розширення Євросоюзу 2004–2007 рр. Характеризуючи сутність сучасної епохи, академік Ю. Н. Пахомов – директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України – наголошував, що наша епоха “визначається головним чином глобалізаційними процесами, які формують середовище зростаючої в геометричній прогресії взаємозалежності країн, народів, окремих регіонів і субрегіонів. Але далеко не завжди, всупереч очікуванням, ними породжуються конвергентні процеси, тобто зростаюча

схожість, зближення, переплетення, зрощення економічних і соціальних процесів, які притаманні окремим країнам і народам. Це й зумовлює існування в сучасних реаліях однієї з найактуальніших глобальних проблем наукового і прикладного характеру – формування планетарної інтеграції з акцентом на успішний розвиток усіх країн, на гуманізацію і гармонізацію соціально-економічних відносин”.

Мета статті. Проаналізувати правове регулювання транскордонного співробітництва територіальних громад в Україні.

Виклад основного матеріалу. Поняття транскордонного співробітництва в сучасному його розумінні виникло відносно недавно – в середині минулого століття, коли регіони країн Європи почали відігравати самостійну роль у міжнародних відносинах, їм надавалися ширші права у

здійсненні міжнародного співробітництва на локальному рівні. Внаслідок цього виникла і пропагується концепція “Європи регіонів”, де основну роль відіграють вже не держави, а окремі регіони, важливою складовою розвитку яких є транскордонне співробітництво. Для реального сприйняття і подальшого розгляду означеної проблематики доцільно навести відповідний інструментарій термінології щодо транскордонного співробітництва. Це зокрема: регіон — одна чи кілька межуючих адміністративно-територіальних одиниць держави, де чинним законодавством встановлено певний механізм економічних та інших взаємовідносин.

Міжрегіональне (міжтериторіальне) співробітництво — спеціальна система взаємодії між регіонами, що не мають спільного кордону (які взагалі не прилягають до державного кордону), де характер взаємодії в межах чинного законодавства і міжнародних актів також визначається відповідно до Мадридської Конвенції спільними рішеннями регіональної й місцевої влади [2, с. 129].

Режим державних кордонів — система правил і механізмів охорони кордону та його перетинань, а також діяльності конкретних об’єктів і служб безпосередньо уздовж лінії державного кордону, в пунктах пропуску через неї, в окремих зонах і населених пунктах, що визначається національним законодавством і міждержавними угодами (зокрема з питань візового режиму). Прикордонне співробітництво — погоджені дії місцевої влади, постійних жителів, юридичних осіб і визначених об’єктів (у т. ч. перетинання кордону за спроще-

ними правилами), дозволені у визначеній зоні (найчастіше від 15 до 50 км) по обидва боки міждержавного кордону, також відповідно до національного законодавства і міждержавних угод (наприклад, прикордонна торгівля). Як уже зазначалося, транскордонне співробітництво розглядається сьогодні в Європі або як інструмент регіонального розвитку, зокрема розвитку прикордонних регіонів, або як один з інструментів створення Європи без внутрішніх кордонів. Розширення ЄС пропонує нові можливості для розбудови транскордонного співробітництва за умови розвитку відповідних інструментів його стимулювання. Зустрічаються й інші визначення терміна ТКС, але за своєю сутністю вони ідентичні, як-от: Транскордонне співробітництво — спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. У європейських правових актах транскордонне співробітництво трактується дещо інакше, а саме — як спільні дії в контексті розвитку 9 добросусідських відносин між територіальними общинами або органами влади, які здійснюють свої функції в межах місцевості або регіону і визначаються як такі внутрішнім законодавством відповідної держави. Таким чином, йдеться, насамперед, про взаємні контакти між органами

місцевого самоврядування або місцевими органами державної влади. Ця обставина є принциповою при оцінюванні стану та визначенні шляхів подальшого розвитку транскордонного співробітництва [2, с. 132].

Стан і динаміка євроінтеграційного поступу України свідчать, що транскордонне співробітництво в державі стає одним із важливих напрямів реалізації інтеграційної стратегії на регіональному рівні і посідає провідне місце в процесі формування і становлення нової системи взаємовідносин із сусідніми державами в умовах формування і функціонування українсько-євросоюзівського комплексу прикордонної співпраці. Така система нових взаємовідносин вимагає від України адаптації законодавства до вимог Євросоюзу і його зміни відповідно до нових геополітичних реалій. Насамперед це врахування базового положення про те, що наша держава взаємодіє по кордонах не просто з одним із сусідів, коли діє двостороння договірна нормативно-правова основа взаємовідносин, а із сусідньою державою-членом Євросоюзу, що вимагає відпрацювання нового блоку нормативного забезпечення взаємин з урахуванням нормативних положень не лише одного нашого сусіда, а всього євросоюзівського об'єднання. Саме це положення і є основним критерієм для внесення відповідних змін у законодавство України, які б регулювали й узгоджували транскордонне співробітництво України в нових умовах. Слід відмітити, що транскордонне співробітництво України зі східними сусідами, зокрема з Росією та Білоруссю, в основному є логічним продовженням напрацьованих

після отримання незалежності форм і методів. Проте з урахуванням геополітичних змін у Європі, особливо після великих розширень ЄС в 2004–2007 рр., євроінтеграційний фактор ТКС став більш акцентований. В Україні нормативні акти, що регулюють будь-які відносини, поділяються за певною класифікацією, яка визначає місце норми в механізмі правового регулювання, тобто створено певну структуру юридичної значущості цих актів. На сьогодні система юридичних норм, тобто визначені джерела, що регулюють правове поле, зокрема у галузі транскордонного співробітництва, виглядає так:

- міжнародно-правові акти і угоди, підписані й ратифіковані в установленому порядку в Україні;
- закони України;
- підзаконні нормативно-правові акти, до яких належать нормативно-правові, підписані президентом та затверджені урядом України тощо;
- підзаконні акти місцевого рівня.

Ця система встановлює пріоритетність норми, що регулює певну сферу суспільних відносин. Отже, в Україні діє примат міжнародного права, а система національних нормативно-правових норм покликана розширяти, розвивати й адаптувати вимоги міжнародних норм до особливостей і відмінностей країни. Саме тому законодавство України щодо транскордонного співробітництва ґрунтується і включає основні закони, Європейську конвенцію, хартії, положення яких парафоровані Україною, та дво- чи багатосторонні міжнародні угоди, підписані Україною з іншими сусідніми державами. Визнаючи, що правова основа транскордонного

співробітництва у базовому вигляді передбачена Конституцією України та Декларацією про державний суверенітет, міжнародними договорами держави, що регулюють відносини у цій сфері і затверджені Верховною Радою, слід відмітити врахування законодавцем головних положень європейського та міжнародного законодавства, які регулюють весь комплекс транскордонних взаємовідносин між державами. Розглянемо їх основні положення [2, с. 136].

У переважній більшості наукових праць як іноземних, так і вітчизняних, простежується стійка тенденція до розгляду транскордонного співробітництва, як різновиду або складової міжрегіонального співробітництва. В багатьох випадках так воно і є. Але стверджувати, що транскордонне співробітництво втілюється винятково на міжрегіональному рівні, було б помилкою. По-перше, зауважимо, що термін “територіальні общини або власті”, запропонований Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владою, розуміє під ними не тільки ті, що діють на регіональному рівні, а й ті, що утворюють місцевий рівень. По-друге, маємо чимало прикладів транскордонного співробітництва, коли його суб'єктами є саме місцеві влади, або громади міста чи селища, особливо у прикордонних зонах сусідніх держав. Фахівці Комітету експертів із транскордонного співробітництва Ради Європи зазначають, що здебільшого такі контакти носять неформальний характер і спрямовані на спільні дії в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Можливість бу-

дувати співпрацю на неформальній основі зумовлюється відсутністю в цих випадках взаємних фінансових зобов'язань. Але коли співпраця місцевих влад або громад по обидва боки кордону потребує від них довгострокових відносин і пов'язана з фінансовими компенсаціями або наданням продукції та послуг, виникає необхідність будувати таку співпрацю на договірній основі в межах транскордонного співробітництва. Отже, під транскордонним співробітництвом слід розуміти спільні дії територіальних громад або місцевих влад по обидва боки кордону, спрямовані на вирішення конкретної проблеми транскордонного характеру або співпрацю в окремій галузі, де вони мають спільні інтереси. Оцінюючи роль та місце транскордонного співробітництва в системі регіонального розвитку, український вчений-регіоналіст З. Варналі [3, с. 113] акцентує увагу на тому, що необхідність вирішення спільних проблем, що виникають у транскордонному регіоні — суміжних прикордонних територіях сусідніх держав, а саме: територіальне та просторове облаштування, розбудова транскордонної інфраструктури, спільне використання водних та інших ресурсів тощо, розширює сферу державної регіональної політики на міжнародний рівень і потребує врахування стратегій розвитку сусідніх територій. В цьому контексті важливим чинником економічного розвитку означених регіонів є транскордонне співробітництво (ТКС), яке активізується останніми роками, і особливо в економічній сфері. За сучасних умов розвитку інтеграційних процесів транскордонне співробітни-

цтво має можливість прискорювати процеси вирівнювання якості життя населення прикордонних територій до середньоєвропейського рівня та сприяти досягненню вільного руху товарів, людей і капіталів через кордон. Воно також сприяє мобілізації місцевих ресурсів та підвищенню ефективності їх використання, робить можливим об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні. Транскордонне співробітництво сприяє:

- зміцненню взаємної довіри та безпеки;
- активізації торговельно-економічного співробітництва;
- залученню іноземних інвестицій для реалізації спільних проєктів;
- спільному використанню енергетичних ресурсів;
- виробленню спільної стратегії охорони довкілля;
- розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури;
- взаємодії у сфері боротьби з нелегальною міграцією та організованою злочинністю;
- ефективному використанню людських ресурсів шляхом створення спільного ринку праці;
- поглибленню культурних та комунікаційних зв'язків;
- розвитку туризму;
- боротьбі з наслідками стихійних лих та екологічних катастроф (паводки, землетруси та ін.).

У процесі транскордонного співробітництва вирішуються такі завдання:

- не допускається перетворення нових східних кордонів ЄС у жорсткі розподільчі лінії, які відмежовують Україну від Європи, та перетворення

регіонів з обох боків нових східних кордонів ЄС і України в периферійні і тупикові;

- координуються концепції соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів;
- поступово формуються інтегровані, насамперед в господарському і просторово-економічному плані, транскордонні регіони України з центральноєвропейськими державами;
- створюється єдина і взаємоповнююча транспортна, прикордонна та інша інфраструктура;
- складається система міжнародної взаємодії місцевих органів державної влади і самоврядування, територіальних громад тощо [3, с. 157].

У загальній структурі нормативно-правового забезпечення розвитку прикордонних територій і транскордонного співробітництва базовим став Закон України “Про транскордонне співробітництво”. Саме цим Законом врегульовані правові, організаційні та економічні питання розвитку транскордонного співробітництва та його державної фінансової підтримки. Ним були розширені повноваження органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади у цій сфері, — вважають автори монографії “Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети”. Особливість і значущість зазначеного Закону в тому, що в ньому враховані геополітичні зміни в Європі після 1 травня 2004 р. (вступ 10 нових членів ЄС і вихід названого об'єднання на західні кордони України), а також принципові положення, що містяться у Посланні Європейської Комісії “Прокладаючи

шлях до нових інструментів розвитку сусідських відносин” від 1 липня 2003 р., яке стало продовженням попереднього послання від 11 березня 2003 р. “Розширена Європа — сусідні країни: нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами”. Відомо, що цей документ визначав чотири ключових завдання прикордонного співробітництва:

- сприяння економічному і соціальному розвитку прикордонних територій;

- об’єднання зусиль у боротьбі з організованою злочинністю, вирішення питань щодо охорони навколишнього середовища і охорони здоров’я;

- сприяння розвитку ефективних і безпечних кордонів;

- розвиток гуманітарних зв’язків у прикордонних районах. Саме ці базові положення документів, прийнятих Європейською Комісією у 2003 р., були враховані розробниками Закону України “Про транскордонне співробітництво”.

Слід зазначити, що прийняття спеціального Закону про ТКС є знаковою подією. Аналогічних законів немає в інших країнах, вони не передбачені в європейському праві, оскільки країни Європи керуються з цього питання положеннями Мадридської конвенції 1980 р. Важливим є те, що вперше в законодавстві незалежної України комплексно і системно закріплено законодавчо-правову основу транскордонного співробітництва та організаційні механізми його реалізації, форми і методи державної підтримки транскордонних зв’язків. Так, ст. 1 Закону України “Про транскордонне співробітництво” закріп-

лює основні терміни та розкриває їх значення. Транскордонне співробітництво — спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, 54 екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. Відповідно до ст. 2 Закону метою транскордонного співробітництва є розвиток соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв’язків між суб’єктами та учасниками транскордонного співробітництва. Своєю чергою зазначений розвиток базується на таких принципах:

- повага до державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів держав;

- урахування під час укладення угод про транскордонне співробітництво повноважень суб’єктів та прав учасників транскордонного співробітництва;

- узгоджене усунення політичних, економічних, правових, адміністративних та інших перешкод для взаємної співпраці. Стаття 5 Закону України “Про транскордонне співробітництво” визначає, в яких організаційних формах може здійснюватися транскордонне співробітництво в Україні: в межах створеного євротериторіону;

- шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах;

- шляхом встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами транскордонного співробітництва. Важливі положення щодо координації ТКС та контроль за реалізацією законодавства у цій сфері спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з економічних питань закріплені у ст. 6 Закону.

Законодавець чітко формулює перелік повноважень суб'єктів транскордонного співробітництва України (ст. 7) [1], зобов'язавши їх:

- укладати угоди про транскордонне співробітництво і забезпечити їх виконання;
- забезпечити виконання зобов'язань України за міжнародними договорами України про транскордонне співробітництво;
- брати участь у розробленні та реалізації спільних проектів (програм);
- приймати рішення про вступ до відповідних міжнародних асоціацій, інших об'єднань;
- вносити пропозиції щодо запровадження спеціального порядку пропуску через державний кордон;
- вносити у разі потреби у встановленому порядку пропозиції щодо внесення змін до актів законодавства з питань транскордонного співробітництва. Стаття 8 Закону закріплює право суб'єктів ТКС щодо укладення угод у межах своїх повноважень, а ст. 9 передбачено утворення органів транскордонного співробітництва, які мають виконувати завдання, покладені на них територіальними громадами. Ці положення важливі для посилення контролю за реалізацією транскордонних програм. За-

кон чітко регламентує положення щодо принципів і форм державної підтримки транскордонного співробітництва загалом (ст. 10) та фінансової підтримки програм, що мають достатню аргументацію і були відібрані на конкурсній основі за цілями і пріоритетами (ст. 11). Закон закріплює функції центральних органів виконавчої влади у сфері державної підтримки транскордонного співробітництва (ст. 12) [1]. Зокрема, зазначені органи:

- проводять моніторинг виконання державних програм розвитку транскордонного співробітництва;
- розглядають пропозиції суб'єктів транскордонного співробітництва України щодо включення проектів (програм) ТКС до державних програм розвитку транскордонного співробітництва;
- здійснюють у межах своєї компетенції координацію та взаємне узгодження державних галузевих, регіональних програм і державних програм розвитку транскордонного співробітництва під час формування проекту державного бюджету України на відповідний рік.

Висновки. За сучасних умов глибоких ринкових перетворень, проблем на шляху євроінтеграції, що постали перед Україною після розширення Шенгенського простору, світової кризи, яка захопила і нашу державу, транскордонне співробітництво є дієвим механізмом активізації зовнішньоекономічної діяльності. В Україні сформована потужна нормативно-правова основа, на якій згідно зі ст. 9 Закону України "Про транскордонне співробітництво" ґрунтуються інституційні заса-

ди ТКС. Вона постійно доповнюється і вдосконалюється відповідно до вимог законодавства Європейського Союзу, що свідчить про послідовну координацію державними органами практичної роботи з реалізації євроінтеграційного курсу. Підтвердженням цьому є визнання України країною з ринковою економікою, а також прийняття нашої держави до Світової організації торгівлі. Україна послідовно адаптується у європейський правовий простір, спираючись на досвід ЄС. Найбільш важливими і основними нормативно-правовими актами у сфері регулювання процесів транскордонного співробітництва у Європейській спільноті є:

- Північна угода про транскордонне співробітництво між муніципалітетами (1977 р.).

- Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями та додаткові протоколи до неї, які, однак, не можуть бути реалізовані безпосередньо, а виконують роль рамкових угод, які мають бути застосовані через двосторонні та тристоронні міжнародні угоди (Мадрид, 21 травня 1980 р.). Серед інших важливих документів, якими керується Україна як член Ради Європи, є Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів (Тронау, 1981 р., II редакція 1995 р.); Хартія Конгресу місцевих і регіональних органів влади Європи (1994 р.); Європейська хартія регіонального просторового планування (Торремолінос, Іспанія, 1983 р.); “Базові принципи стійкого просторового розвитку європейського континенту” (Ганновер, 2000 р.). Специфіка розвитку при-

кордонних територій враховується у багатьох інших конвенціях і хартіях щодо різноманітних сфер життя, починаючи від Кіотської конвенції із спрощення та гармонізації митних процедур та Конвенції про комбіновані перевезення й інші угоди, що регулюють відносини у сфері перевезень. До зазначених документів належать і Європейська хартія регіональних мов і мов меншин (Страсбург, 1992 р.), зокрема в частині, що стосується транскордонного обміну, та Європейська ландшафтна конвенція (Флоренція, 2000 р.), у якій згадуються транскордонні ландшафти. В Україні створено певну структуру юридичної значущості цих актів [5, с. 234].

На сьогодні система юридичних норм, тобто визначені джерела, що регулюють правове поле, зокрема у галузі транскордонного співробітництва, виглядає так:

- міжнародно-правові акти і угоди, підписані й ратифіковані в установленому порядку в Україні;

- Закони України;

- підзаконні нормативно-правові акти, до яких належать нормативно-правові акти, підписані президентом та затверджені урядом України тощо;

- підзаконні акти місцевого рівня. Ця система встановлює пріоритетність норми, що регулює певну сферу суспільних відносин. В Україні діє примат міжнародного права, а система національних нормативно-правових норм покликана розширити, розвивати і адаптувати вимоги міжнародних норм до особливостей і відмінностей країни. Слід також відмітити врахування законодавцем

головних положень європейського та міжнародного законодавства, які регулюють весь комплекс транскордонних взаємовідносин між державами. Незважаючи на достатнє правове забезпечення здійснення процесу транскордонного співробітництва та міжрегіональних зв'язків між Україною та державами — новими членами Європейського Союзу, в українському законодавстві однак існують певні прогалини, а також відсутність конкретики в положеннях нормативно-правових документів, що певною мірою гальмує розвиток цього процесу в Україні. Тому в найближчий час органам влади слід удосконалити законодавчу і нормативно-правову систему транскордонної співпраці та механізми її реалізації, створити ефективні методи державного регулювання цього процесу, спираючись на досвід центральноєвропейських країн. Розроблені й затверджені документи із транскордонного співробітництва не знаходять необхідного застосування через необізнаність учасників ТКС, до того ж нерідко вступають у суперечність між собою. Фактично в жодному законі України нині немає категорійного апарату щодо транскордонного (або регіонального) співробітництва, не зовсім чітко і конкретно визначені особливості діяльності регіонів на зовнішньому ринку, що ускладнює проблеми в умовах членства держави в СОТ. Іншим напрямом формування необхідної нормативно-правової бази має стати цілеспрямована робота з адаптації та впровадження відповідних законодавчих актів України до законодавства Європейського Союзу. Маються на увазі законодав-

чі акти щодо умов підприємницької діяльності у прикордонних регіонах, митного регулювання, розвитку транспорту і зв'язку, транс'європейських коридорів тощо. Нерідко зміст міжурядових угод з транскордонного співробітництва, які мають здебільшого загальнополітичний характер, механічно дублюється у двосторонніх документах, які укладаються на рівні областей і районів. Водночас згідно з європейською практикою органи місцевого самоврядування або місцевої державної влади, спираючись на відповідні міжурядові документи, мають здебільшого укладати технічні угоди, статuti, протоколи винятково конкретного характеру щодо створення груп зв'язку, координації управління, формування спільних підприємств та фондів, поставок товарів та надання послуг тощо, які свідчать про справді діловий характер співробітництва. Недостатнім є інституційне забезпечення транскордонного співробітництва. Бракує чіткої визначеності щодо структурних підрозділів, які б опікувалися питаннями транскордонного співробітництва, і в системі Міністерства закордонних справ України. Недостатньою є професійна підготовка кадрів в обласних управліннях єврорегіонального співробітництва та інших ланках інституційного забезпечення ТКС. Потребує подальшого поширення практика формування інституту Уповноваженого прем'єр-міністра України з питань транскордонного співробітництва [3, с. 347].

На рівні областей, які беруть участь у транскордонному співробітстві, спеціальні органи, які виконують функції консалтингу, коор-

динації та аудиту транскордонних проектів регіонального розвитку, нагромадження коштів для їх реалізації тощо діють не завжди скоординовано. Слабо поставлена робота щодо контролю за ефективністю роботи інституційних структур транскордонного співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Європейська* рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, (Мадрид, 21 трав. 1980 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_106
2. *Мікула Н. А.* Транскордонне співробітництво регіонів України: стан та перспективи: монографія / Н. А. Мікула // Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки — 2006 / [за ред. О. С. Власюка]. — К.: НІСД, 2006. — С. 424.
3. *Державна* регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / [за ред. З. С. Варналія]. — К.: НІСД, 2007. — С. 693.
4. *Про Концепцію* Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 роки: розпорядження КМУ від 15 березня 2006 року № 149 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=33342720
5. *Передрій О. С.* Транскордонне співробітництво як авангардна форма новітніх відносин Сходу і Заходу / О. С. Передрій // Регіональна політика і транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. конференції, (м. Ужгород, 24–25 трав. 2007 р.) / [відп. ред. І. В. Артьомов]. — Ужгород: Ліра, 2007. — С. 234–237.
6. *Транскордонне* співробітництво як альтернатива новій “залізній завісі” та конфліктам: Комплексне дослідження (українською, російською та англійською мовами) / [С. І. Устич (кер. авт. кол.)]. — Ужгород: Карпати, 2007. — С. 5.
7. *Мікула Н. А.* Єврорегіони: досвід та перспективи [Електронний ресурс] / Н. А. Мікула; ІРД НАН України. — Л., 2003. — 222 с. — Режим доступу: <http://znc.com.ua/ukr/publ/book/bookmikula-2003/index.php>
8. *Кіш Є.* Новий статус на нових кордонах. Феномен єврорегіонів у ХХІ столітті / Є. Кіш // Політика і час. — 2005. — № 4. — С. 82–90.
9. *Україна:* стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки — 2006: монографія / [за ред. О. С. Власюка]. — К.: НІСД, 2006. — 576 с.
10. *Мітряєва С. І.* Проблеми національної безпеки в умовах глобалізації / С. І. Мітряєва // Україна на перехресті геополітичних інтересів: актуальні аспекти проблеми: матеріали міжнар. наук. конференції, (м. Ужгород, 5–6 груд. 2006 р.) / [відп. ред. І. В. Артьомов]. — Ужгород: Ліра, 2007. — С. 130–134.